

2018 – 2019

Actief burgerschap

Sint Gerardusschool

Splitting 145

7826 ET Emmen

Tel: 0591-622465

stgerardus@primenius.nl

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	2
Hoofdstuk 1 : Actief Burgerschap	3
Hoofdstuk 2 : Actief Burgerschap: een doel en een middel	4
Hoofdstuk 3 : Actief Burgerschap: Hoe leren we dit aan?	5
Hoofdstuk 4 : Actief Burgerschap op de Sint Gerardusschool gekoppeld aan de Kerndoelen Primair Onderwijs	6
Hoofdstuk 5 : Conclusie en evaluatie	8

Inleiding

Het 'zijn' op een basisschool heeft een paar unieke kenmerken. Het is de ontmoetingsplaats waar alle kinderen voor het eerst verkeren in grote groepen leeftijdgenoten met alle verschillen van dien. Op een school leren kinderen om te gaan met verschillen en om samen te werken op basis van gelijkwaardigheid. Ook leren kinderen functionele relaties aan te gaan met een relatief grote groep onbekende volwassenen. Dit alles vindt in beginsel plaats binnen de veilige muren van de school. Leerlingen van de Sint Gerardusschool moeten de gelegenheid krijgen zich actief in te zetten voor de omgeving waarin zij leven. In veel gevallen is dit ook al het geval, maar door het inzichtelijk maken van de positie van de school in de omgeving, kunnen wij het burgerschapsaanbod 'rijker' implementeren binnen ons onderwijsaanbod. Onze leerlingen moeten met open vizier de wereld in kunnen kijken en daar hun steentje aan bijdragen.

Het team van de Sint Gerardusschool

Hoofdstuk 1 : Actief Burgerschap

Onder **Actief Burgerschap** wordt verstaan: Het zelfstandig verantwoordelijkheid nemen door leerlingen voor gemeenschapsbelangen binnen en/of buiten de school.

De Onderwijsraad heeft in deze zes kerndoelen geformuleerd waar het basisonderwijs aan moet voldoen inzake Actief Burgerschap:

Kerndoel 1:

de leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen

Kerndoel 2:

de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht

Kerndoel 3:

de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger

Kerndoel 4:

de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen

Kerndoel 5:

de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen

Kerndoel 6:

de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Kinderen en jongeren moeten initiatief nemen, zelf keuzes maken en de consequenties van die keuzes leren dragen. Zij moeten de kans krijgen om actief ervaringen op te doen met:

- participeren
- reflecteren
- meedenken
- meebeslissen
- uitvoeren
- keuzes maken
- verantwoordelijkheid dragen

Mogelijkheden daartoe moeten worden gezocht binnen en buiten de schoolmuren. Alle kinderen maken deel uit van de maatschappij en vervullen daarin vaak al verantwoordelijke taken. Naast deze kwantitatieve opvatting is ook het kwalitatieve aspect van burgerschapsvorming van groot belang. Het belang hechten aan en je betrokken voelen bij zijn van grote meerwaarde. Ook het aspect van de sociale verbondenheid voelen van het geliefd zijn, je belangrijk en welkom voelen mag niet onderschat worden. Jongeren moeten serieus worden genomen, ook het recht hebben om 'jong' te zijn, maar tegelijkertijd erkend worden als medeburger. Een medeburger die aan het leren is om het leven en de samenleving waarin ze zich bevinden vorm te geven. Dit vraagt een duidelijke pedagogische aanpak. De meerwaarde op didactisch vlak van Actief Burgerschap zit vooral in het stimuleren van het opdoen van ervaringen binnen en buiten de school en in het betrekken van die ervaringen bij het onderwijs.

Hoofdstuk 2 : Actief Burgerschap: een doel en een middel

Allereerst is het bevorderen van Actief Burgerschap in het onderwijs een (maatschappelijk) doel op zich.

Actief Burgerschap richt zich daarbij op:

- het opdoen van (positieve) ervaringen met het dragen van verantwoordelijkheid, initiatief, besluitvorming en het tot nut zijn voor de samenleving
- het zich oriënteren op de eigen groep, school, omgeving en maatschappij
- identiteitsvorming door eigen mogelijkheden en talenten te verkennen
- deelnemen aan een gemeenschap en functioneren in intermenselijke verhoudingen buiten die van leerling-leraar
- gelegenheid bieden tot het vormen van een emotionele relatie met onderwijsinhoud

Ten tweede is Actief Burgerschap ook een afgeleid doel van diverse bestaande onderwijsactiviteiten waaronder:

- het ontwikkelen van sociale competenties
- de maatschappijvakken
- ethische oriëntatie
- het integreren van (buitenschoolse) ervaringen in het onderwijs
- educaties en projecten rond milieu, aandacht voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, gezondheid en de multiculturele samenleving

Ten derde is Actief Burgerschap een middel om andere doelen te bereiken zoals:

- het leren verbeteren in brede zin
- het vergroten van de motivatie
- het ontwikkelen van zelfbeeld en geloof in eigen kunnen
- het ontwikkelen van sociale verbondenheid en respect voor anderen
- het gebruik maken van complexe authentieke situaties bij het leren
- het concretiseren van schoolse kennis en vaardigheden
- het leveren van een bijdrage aan buurt en samenleving
- het stimuleren van activerende werkvormen en participatie binnen de school

Hoofdstuk 3 : Actief Burgerschap: Hoe leren we dit aan?

Actief Burgerschap is een deel van de pedagogische opdracht van scholen. Dit betekent, dat de school niet kan volstaan met het aanbieden van traditionele kennis uit de schoolvakken die zich daarvoor lenen. Actief Burgerschap is niet louter te ontwikkelen door overdracht van kennis of het beoordelen van werkstukken, proefwerken en toetsen op de overgedragen kennis m.b.t. burgerschapsvorming. Kennisoverdracht heeft in deze context maar een beperkte meerwaarde. Actief Burgerschap leer je door te doen, door te ervaren wat het is. Het 'ervaringsleren' is een natuurlijke en vanzelfsprekende manier van leren, die zich niet beperkt tot de school. De school is een uitermate geschikte leerplaats om deze manier van leren op een gestructureerde manier tijd, ruimte en plaats te geven. De school zal in dit geval ruimte moeten bieden voor en aandacht schenken aan:

- de wereld binnen en buiten de school
- gemeenschapsbelangen
- reflectie
- elders opgedane leerervaringen

Op de Sint Gerardusschool bieden wij kinderen in ruime mate en op gelijkmatig verdeelde wijze ruimte om zich met het bovenstaande op zinvolle wijze bezig te houden. De in hoofdstuk 1 en 4 aangegeven kerndoelen zijn gekoppeld aan de activiteiten die gedurende de gehele schoolloopbaan worden aangeboden. Deze activiteiten voldoen in meer en mindere mate aan de, door de Onderwijsraad, geformuleerde kerndoelen. Door het evenwicht te zoeken binnen het activiteiten aanbod en de daaraan gekoppelde kerndoelen is het mogelijk balans te ontdekken binnen het aanbod inzake Actief Burgerschap.

De Sint Gerardusschool is een school waarbinnen adaptief onderwijs een belangrijke rol speelt. Daarbij houden we rekening met de drie belangrijkste basisbehoeften van kinderen:

- de behoefte aan relatie (ergens bij horen)
- de behoefte aan competentie (ergens goed in zijn)
- de behoefte aan autonomie (zelfstandigheid)

Het rekening houden met verschillen zit verweven binnen ons totale onderwijsaanbod. De pedagogische en didactische benadering is gericht op de onderwijsbehoeften van alle kinderen. Het zorg dragen voor een veilig schoolklimaat draagt er toe bij dat kinderen Actief Burgerschap als iets 'normaals' ervaren. Actief Burgerschap als maatschappelijk doel en middel moet vaste plaats verwerven binnen de Sint Gerardusschool en verankeren in ons onderwijs en activiteiten aanbod.

Hoofdstuk 4 : Actief Burgerschap op de Sint Gerardusschool gekoppeld aan de Kerndoelen (KD) Primair Onderwijs

Kerdoel 1 (KD1):

de leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen

Kerdoel 2 (KD2):

de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht

Kerdoel 3 (KD3):

de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger

Kerdoel 4 (KD4):

de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen

Kerdoel 5 (KD5):

de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen

Kerdoel 6 (KD6):

de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu

Activiteiten	KD 1	KD 2	KD 3	KD 4	KD 5	KD 6
Groep 1/2						
Thema's schatkist	X	X		X	X	x
Methode Trefwoord	X	X		X	X	
Kunst- en cultuurmenu	X	X		X	X	x
Actie Schoenmaatjes Edukans	X	X	X		X	
Koekeloere					X	X
Vastenactie				X	X	
Verkeer	X	X		X		
Vieringen en feesten		X		X	X	
KIVA	X	X		X	X	
Start schooljaar schoolregels bespreken	X	X		X		X
Natuur en Milieu Educatie	X					X
Groep 3/4						
Methode Trefwoord	X	X		X	X	X
Kunst- en cultuurmenu	X	X		X	X	X
Actie Schoenmaatjes Edukans	X	X	X		X	
Vastenactie				X	X	
Verkeer	X	X		X		
Vieringen en feesten		X		X	X	

KIVA	x	x		x	x	
Start schooljaar schoolregels bespreken	x	x		x		x
Natuur en Milieu Educatie	x					x
Groep 5/6						
Methode Trefwoord	x	x		x	x	
Kunst- en cultuurmenu	x	x		x	x	x
Actie Schoenmaatjes Edukans	x	x	x		x	
Vastenactie				x	x	
Verkeer	x	x		x		
Vieringen en feesten		x		x	x	
KIVA	x	x		x	x	
Start schooljaar schoolregels bespreken	x	x		x		x
Sportdag en sporttoernooien	x	x		x		
Nieuws uit de Natuur			x		x	x
Natuur en Milieu Educatie	x					x
Groep 7/8						
Methode Trefwoord	x	x		x	x	
Kunst- en cultuurmenu	x	x		x	x	x
Bezoek kamp Westerbork groep 8		x	x	x	x	
Bezoek gevangenis museum groep 7		x	x	x	x	
Actie Schoenmaatjes Edukans	x	x	x		x	
Vastenactie				x	x	
Verkeer	x	x		x		
Vieringen en feesten		x		x	x	
KIVA	x	x		x	x	
Start schooljaar schoolregels bespreken	x	x		x		x
TV weekjournaal			x		x	x
Prinsjesdag			x			
Sportdag en sporttoernooien	x	x		x		
Natuur en Milieu Educatie	x					x
jeugdjournaal	x	x	x	x	x	x
Scholen bezoek VO		x		x	x	

Hoofdstuk 5: Conclusie en evaluatie

Conclusie

Samenvattend kunnen we concluderen dat het onderwijs- en activiteiten aanbod op de Sint Gerardusschool in ruim voldoende mate bijdraagt aan Actief Burgerschap en het onderwijsaanbod alle kerndoelen omvat. Er is balans, waarbij wel moet worden opgemerkt dat de kerndoelen 3 en 6 wat minder frequent voorkomen in het burgerschapsaanbod gedurende de gehele schoolperiode en dat wij meer de nadruk leggen op de kerndoelen 1,2 en 4 en 5, waarbij de persoonlijke relatie meer centraal staat.

Sociaal gedrag wordt vastgelegd in ZIEN van ParnasSys.

Evaluatie

Het spreekt voor zich dat de Sint Gerardusschool ieder schooljaar het activiteiten aanbod evalueert en hier eventueel aanpassingen op maakt. Het toevoegen van activiteiten zal worden gekoppeld aan de kerndoelen. Hiermee wordt voorkomen dat er disbalans ontstaat binnen ons activiteiten aanbod betreffende Actief Burgerschap. Activiteiten worden alleen geschrapt als er geen disbalans ontstaat of als er een gelijkwaardige activiteit voor in de plaats komt. Op deze wijze borgen wij het Actieve Burgerschap binnen onze lerende organisatie en bieden wij plaats aan de wereld binnen en buiten onze school. Kinderen van de Sint Gerardusschool moeten na acht jaar onderwijs op onze school klaar zijn voor de 'grote stap' en uitkijken naar de wereld die voor hun ligt.